

7. ТОП-6 найцікавіших книжок фентезі українських авторів. URL: <https://www.depo.ua/ukr/life/top-5-naytsikavishikh-knizhok-fentezi-ukrainskikh-avtoriv-202010301230381>

8. Українська фантастика у 2021: список. URL: <http://starfort.in.ua/page/ukr-sff-2021>

ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СЕРЕД ЮНАЦТВА В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Соломоненко Дар'я

слухачка магістратури спеціальності 035 Філологія

Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

Науковий керівник: **Чала А.Г.**, кандидат педагогічних наук, доцент

Останніми роками освітній простір України перебуває в активному процесі реформування. Це передбачає не лише зміни організації освітнього процесу, а й модернізації його змісту, методів і прийомів навчання, що повинні відповідати викликам сучасного інформаційного суспільства. Останні десятиліття, а саме після моменту активного впровадження в суспільство засобів цифрових технологій, серед юнацтва, на жаль, зберігається актуальна проблема – зниження інтересу до читання творів, зокрема шкільної програми. Саме тому на часі впровадження в освітній процес компетентнісного підходу, що є дієвим освітнім інструментом розвитку здобувачів загальної середньої освіти, які активно реагують на швидке зростання інформаційних потоків, готові до сприйняття інформації, що подається різними способами, зокрема й через читання.

Дослідженням цього питання присвячували свої праці такі науковці: Н. Бібік, С. Бондар, Т. Вакуленко, В. Голубков, С. Ломакович, О. Нікіфорова, О. Овчарук, О. Савченко, І. Синиця, Є. Пасічник, О. Пометун, Б. Степанишин, В. Терещенко А. Чала, В. Шуляр. У їх дослідженнях висвітлюється узагальнений аналіз проблеми впровадження компетентнісного підходу в сучасній освіті, а також характеризуються компетентності в освітніх системах європейських країн.

Педагоги-науковці по-різному особливості розвитку читацької компетентності юнацтва в процесі вивчення мовно-літературної освітньої галузі. Наприклад, С. Ломакович [1] визначає провідним текст, що несе повідомлення про факти, події тощо; Т. Вакуленко [1] звертає увагу на загальні закономірності формування читацьких умінь і навичок на матеріалі зарубіжної літератури; В. Шуляр [6] визначає теоретичні засади методичного поняття читацької компетентності. У науковому дослідженні допускаємо можливість

висловити власне розуміння компетентнісних аспектів формування компетентного читача серед юнацтва.

На сьогодні науково-педагогічними фахівцями проєктуються модельні навчальні програми для для 5-9 класів нової української школи [3]. Зауважимо, що при визначенні творів українських письменників, що повинні увійти в програму для мовно-літературної освітньої галузі, провідним є питання особистого внеску кожного письменника в розбудову української держави засобами художнього слова.

Нині простежується суперечність між текстовою природою взаємодії здобувача загальної середньої освіти з навчальною інформацією, представленою в підручниках, і відсутністю досліджень взаємодії здобувача загальної середньої освіти з науковою інформацією різних наскрізних умінь. Вивчення шкільної програми української літератури спрямоване на опанування здобувачами загальної середньої освіти комплексом знань і вмінь, зокрема: самостійно визначати оптимальний шлях цілісного усвідомлення художнього твору; формувати власну думку про художній твір; оволодіти культурою діалогічної мови; грамотно будувати монологічні висловлювання; виконувати письмові роботи творчого характеру [1].

Зауважимо, що при розумінні поняття читацької компетентності здобувачів загальної середньої освіти необхідно обов'язково урахувати значення ціннісно-світоглядної компетентності молодого читача – розуміння моральних цінностей і світоглядних категорій, що знайшли художнє відображення у творах українського письменства, вміння визначити й обґрунтувати своє ставлення до них, дотримуватися гуманістичних моральних позицій [2]. Текст, що пропонується юному читачеві повинен його зацікавити не лише внутрішнім змістом, а й сформувати в думках здобувача загальної середньої освіти власного ставлення як до прочитаної інформації, так і до персоналії автора.

На основі наукової літератури доходимо висновку, що кожен читач уже має особистісний складник читацької компетентності – це розвиненість його естетичних почуттів сприймання прочитаного; художніх здібностей; творчої уяви. Також кожний здобувач загальної середньої освіти повинен мати вже розвинений когнітивний складник – попередній читацький досвід, що передбачає здатність опрацьовувати інформацію щодо біографічних відомостей про письменників; вміння працювати з літературними творами, що передбачені освітньою програмою; мати попередні знання з теорії літератури. Ще одним важливим складником читацької компетентності є діяльнісний, що й передбачає діалогічну взаємодію між читачем-здобувачем загальної середньої освіти, автором і персонажами твору. Саме тут виникає потреба у формуванні правильного вміння ставити запитання як до автора, так і до твору. Усвідомлювати значення загальної позиції автора у світі, аналізувати вплив його творчості на розвиток України; уміти виділяти підтекст у його творах; аналізувати й давати оцінювальну характеристику зображуваних подій, учинків героїв; проєктувати подальший розвиток подій, а також самостійно оцінювати

літературні твори – це і є запорукою успіху формування компетентного читача. За допомогою діяльнісного складника компетентний читач виявляє здатність знаходити змістові моменти, що співвідносні з його життєвим досвідом, тим самим розвиває soft skills. У такий спосіб юний читач сприймає твір як досвід автора, чи героїв творів, а також проєктує можливі події у власному житті [5].

Зважаючи на психологічні особливості підліткового віку можна стверджувати, що таких читачів завжди зацікавлюють твори, у яких зображуються проблеми близькі до їх власних, тим самим вони шукають шляхи їх вирішення. Об'єктами зацікавленості також можуть бути їх інтереси, уподобання, життєва позиції тощо. Тоді зміст твору асоціюється з духовним життям читача, що допомагає йому в прочитаному знайти практичні поради, завдяки цьому виникає потреба в більш глибокому осмисленні й усвідомленні прочитаного. Саме тому необхідно враховувати життєві інтереси здобувачів загальної середньої освіти.

Отже, на основі викладеного вище можна дійти такого висновку, що для того, щоб підвищити інтерес до читання серед молоді потрібно обов'язково враховувати діяльнісний складник читацької компетентності; зважати на вікові особливості й особистісну зацікавленість здобувачів загальної середньої освіти кожним художнім твором – це одна із умов його уважного прочитання, що сприяє повноцінному сприйманню. Необхідно на це зважати як при плануванні модельних навчальних програм для середньої ланки освіти нової української школи, так і при плануванні вивчення літератури рідного краю, коли учитель самостійно обирає твори авторів. Саме за такої умови читання художнього твору перетвориться на співтворчість автора і юного читача.

Список використаних джерел:

1. Вакулєнко Т. С., Ломакович С. В., Терещенко В. М. PISA: читацька грамотність / [Електронний ресурс] Режим доступу: http://pisa.testportal.gov.ua/wpcontent/uploads/2018/01/PISA_Reading.pdf.
2. Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/
3. Модельні навчальні програми для 5-9 класів нової української школи [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli-zaprovdzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku?fbclid=IwAR0Su0XZPqxv3Rp0dsyWvSEg3V7nV5NoRkq8qpUgeJD636tTFRtDHre69Hg>
4. «Про повну загальну середню освіту» Закон України (16 січня 2020 р) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://osvita.ua/legislation/law/2232/>
5. Чала А.Г., Кузьменко У.І. Використання інтерактивних технологій на уроках української літератури як ефективного засобу розвитку ключових

компетентностей здобувачів середньої освіти. *Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі* : матеріали III Всеукр. наук.-практ.інтерн.-конф. (Мукачєво, 6 листопада 2020 р. Мукачєво : МДУ, 2020. С. 92-95.

6. Шуляр В. І. Сучасний урок української літератури. Миколаїв: Іліон, 2014. 553с.

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ОБРАЗІВ УКРАЇНИ ТА РІДНОГО КРАЮ В ДИТЯЧІЙ ПОЕЗІЇ ПОДІЛЬСЬКОЇ ПИСЬМЕННИЦІ ЛЮДМИЛИ САВЧУК

Філінюк Валентина

кандидат філологічних наук, доцент

Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Дитяча поезія – невід’ємний складник життя дошкільників та дітей молодшого шкільного віку. Діти з радістю слухають та декламують поетичні тексти, написані рідною мовою. Запорукою стійкого інтересу до цього жанру літератури є цікава й пізнавальна тематика, доступний лексикон, пестливі форми, казкові персонажі, сюжети, які розповідають про життя, дозвілля, зростання однопітків. «Поетичне слово для дітей – виняткове національно-культурне явище, невичерпний ресурс духовного збагачення й становлення» [3, с. 153].

Починаючи з колискових, лічилок, потішок і примовок, діти розширюють коло слухання й читання різножанрової і різнотематичної поезії. Так формується художній смак, розвивається відчуття ритму, фантазія. Окрім розважальної функції, книги віршів мають пізнавальний і повчальний зміст. Це стосується патріотичної та громадянської лірики для дітей.

У наш час «важливо виховувати у дітей почуття любові до рідної країни, гордості за свою національну приналежність, навчати їх української мови» [2]. Таку функцію, безумовно, зможуть реалізувати поетичні твори українських письменників. «Вони знайомлять дітей з історією, культурою нашої держави, красою її природи і традиціями нашого народу» [2]. Варто зазначити, що ритмічність поетичних текстів допомагає дітям заспокоїтися та подолати тривожність.

Ми маємо на меті описати тексти патріотичної дитячої поезії подільської письменниці Людмили Савчук, зокрема такий складник, як образи Батьківщини та рідного краю та їхнє вербальне наповнення. Матеріалом для дослідження стали вірші, розміщені в збірці «Я – українка» (Тернопіль, 2015) [4].

Поняття «рідний край» авторка мислить як малу і велику Батьківщину. Це значення фіксує 11-томний «Словник української мови»: «рідний край –